

TEXT HISTÒRIC:

VOLTAIRE. *Catorzena Carta filosòfica (o Carta anglesa)*

Quan un francès arriba a Londres, troba les coses de la filosofia molt diferents, com totes les altres coses. Ha deixat el món ple i el troba buit. L'univers, a París, se'l veu compost per remolins de matèria subtil; a Londres no es veu res d'això. A França, és la pressió de la Lluna la causa del flux de la mar; per als anglesos, és la mar la que gravita vers la Lluna, de manera que, quan creieu que la lluna ha de donar-nos plenamar, aquells senyors creuen que ha de ser baixamar; cosa que malauradament no hi ha manera de verificar, perquè hauria calgut, per treure'n l'aigua clara, examinar la lluna i les marees en el primer instant de la creació.

Remarquem també que el sol, que a França no té res a veure amb aquest assumpte, hi contribueix aquí en una quarta part. Per als vostres cartesians, tot succeeix per un impuls que no es comprèn gaire; per a Newton, és per una atracció de la qual no es coneix gaire millor la causa. A París, imagineu la terra com un meló; a Londres, està aplanada pels dos costats. La llum, per a un cartesià, existeix en l'aire; per a un newtonià; ve del sol en sis minuts i mig. La vostra química fa totes les seves operacions amb àcids, àlcalis i matèria subtil; l'atracció domina fins i tot la química anglesa.

L'essència mateixa de les coses es completament diferent. No us poseu d'acord ni en la definició de l'ànima ni en la de la matèria. Descartes assegura que l'ànima és el mateix que el pensament i Locke li demostra just el contrari.

Descartes assegura també que l'extensió sola fa la matèria; Newton hi afegeix la solidesa. Furioses contrarietats.

FONT: Pla, J.; Masnou, J. (2006). *Escrips científics i d'assaig. J. C. Maxwell. Col. Clàssics de la Ciència, núm. 7. Barcelona. IEC/Pòrtic/Eumo. (pp. XIII-XIV).*

QÜESTIONS

- 1.- On creus que està de viatge l'autor d'aquesta carta en el moment d'escriure-la? Quina és la seva procedència?
- 2.- Informa't de qui va ser Voltaire (època i cultura en la qual va viure, vida, estudis, obra i contribucions a la història del pensament).
- 3.- A quins conceptes subjacents es refereix amb les expressions "el món ple" i "el món buit".
Quins són els protagonistes principals que defensaren, o bé, donaren peu a elaborar aquests conceptes?
- 4.- Quin nom reben també els "remolins"? I la "matèria subtil" de la qual estant formats?
- 5.- a) Quina és la veritable causa de les marees? Quin científic la va explicar?
b) Quins científics varen comprovar experimentalment la veritable forma de la Terra i en quins coneixements teòrics es basaren?
- 6.- Quant de temps triga la llum del sol a arribar a nosaltres? Calcula-la amb dades actualitzades.
- 7.- Qui fou Locke? De quina tradició filosòfica és hereu o precursor?